

WERSJA DO DYSKUSJI

Na mapie Polski

PROGRAM NAUCZANIA GEOGRAFII

W GRUPIE WIEKOWEJ

POWYŻEJ 14 ROKU ŻYCIA

ZESPÓŁ AUTORÓW PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Karty programowe – scenariusze Agnieszka Matysiak

1. ADRESACI I PRZEDMIOT PROGRAMU

Program jest przeznaczony dla uczniów powyżej 14 roku życia uczących się szkołach polskich poza krajem. Cele i treści nauczania geografii oraz oczekiwane umiejętności są opisane zgodnie z zawartością *Podstawy programowej dla dzieci polskich uczących się za granicą* (Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2009). Przedstawiony program nauczania geografii może być traktowany jako kontynuacja nauczania tego przedmiotu w młodszej grupie wiekowej (*Wakacyjne wędrówki po Polsce. Program nauczania geografii w grupie wiekowej 10-13 lat wraz z kartami programowymi - scenariuszami autorstwa Doroty Goździewskiej*).

Program został przygotowany przez ekspertów Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach *Projektu* współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego „*Opracowanie i pilotażowe wdrożenie innowacyjnych programów nauczania dla dzieci obywateli polskich przebywających za granicą*” i był konsultowany z nauczycielami geografii pracującymi w szkołach polskich poza krajem i w Polsce.

Wymagania w zakresie geografii są tak zredagowane, by utrwalać i poszerzać wiadomości o geografii Polski. W tej grupie wiekowej proponujemy usystematyzowaną wiedzę na temat ojczystej geografii odpowiadająca zakresem treści kursowi geografii Polski w szkołach ponadgimnazjalnych w kraju. Ta wiedza pozwoli uczniom lepiej poznać problematykę społeczno-gospodarczą współczesnej Polski. W powiązaniu z gruntownym kursem historii Polski XX w. ułatwi im zrozumienie korzeni wielu współczesnych nam zjawisk.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Budując *Podstawę programową dla dzieci polskich uczących się za granicą* świadomie ograniczyliśmy treści z zakresu geografii przeznaczone dla grupy wiekowej powyżej 14 roku życia, do 30 kluczowych zagadnień z geografii Polski. Zbliżoną drogą podąża również edukacja szkolna w zakresie geografii na etapie ponadgimnazjalnym w kraju. Uznaliśmy, że uczeń w polskiej szkole działającej poza krajem powinien świadomie podejmować dyskusję na tematy dotyczące bieżącej problematyki społecznej i gospodarczej Polski. I nie tylko ze swoimi polskimi rówieśnikami, ale również ze swoimi kolegami w miejscowej szkole, w kraju pobytu. Wybór tej problematyki dla geografii i realizowany równoległe poszerzony kurs historii Polski XX stulecia stwarzają uczniom polskich szkół solidną podstawę do uczestnictwa w wymianie poglądów i w życiu polskiej diaspory. Budują też właściwą wieź emocjonalną wokół ważnych spraw polskich w domowym środowisku ucznia.

Na nasz program składa 30 tzw. kart programowych. Przekładają one założenia podstawy programowej dla szkół polskich działających poza krajem na praktykę lekcyjną. Karty ułożone są w porządku tematycznym i dają tradycyjny wykład geografii Polski ze świadomym pominięciem wielu aspektów geografii fizycznej realizowanych w szkole miejscowej. Kurs geografii Polski jest naturalnym dopełnieniem kursu geografii fizycznej oraz politycznej i gospodarczej współczesnego świata omawianej w cudzoziemskich systemach szkolnych. Zatem szkoła polska działająca poza krajem ma możliwość nauczania podstaw geografii Polski, ale także ma możliwość synchronizowania tej problematyki z obszarami tematycznymi geografii realizowanymi w systemie szkolnym kraju zamieszkania.

3. OGÓLNE CELE KSZTAŁCENIA W ZAKRESIE GEOGRAFII W GRUPIE WIEKOWEJ POWYŻEJ 14 ROKU ŻYCIA

Zadaniem szkoły i nauczyciela w zakresie nauczania geografii jest:

- przekazanie uczniom wiedzy na temat geografii Polski w zakresie:
 - umiejętności czytania, interpretacji i posługiwania się mapą Polski i w języku polskim,
 - charakterystyki środowiska przyrodniczego,
 - charakterystyki demograficznej Polski,

- analizy wybranych elementów geografii gospodarczej,
- charakterystyki najważniejszych regionów geograficznych Polski;
- zachęcanie uczniów do analizy rozwiązań lokalnych, regionalnych w zakresie najważniejszych problemów środowiskowych, demograficznych i gospodarczych współczesnej Polski zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju oraz z odniesieniem do zasad współpracy między regionami i państwami;
- przygotowanie uczniów do formułowania i weryfikowania hipotez dotyczących problematyki społecznej i gospodarczej współczesnej Polski w zestawieniu z analogiczną problematyką odnoszącą się do zjawisk społeczno-gospodarczych kraju pobytu i tendencji globalnych;
- przedstawianie uczniom właściwej relacji człowiek-przyroda-społeczeństwo w skali regionalnej, odnosząc refleksję do ojczystej przestrzeni i porównując z rozwiązaniami przyjętymi w kraju pobytu i globalnie.

4. SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA W ZAKRESIE GEOGRAFII W GRUPIE WIEKOWEJ POWYŻEJ 14 ROKU ŻYCIA

Uczeń w grupie wiekowej powyżej 14 roku życia:

- opisuje i analizuje problemy społeczne i gospodarcze współczesnej Polski;
- wykorzystuje różne źródła informacji geograficznej do wyjaśniania i prezentowania problemów przyrodniczych, gospodarczych, społecznych, kulturowych i politycznych współczesnej Polski;
- zdobywa, selekcionuje i przetwarza informacje o współczesnej Polsce oraz rozwija i doskonali umiejętności geograficzne nabyte w szkole miejscowej, pracując z mapą Polski i wykorzystując wszystkie dostępne (w tym najnowsze) źródła informacji geograficznej o Polsce.

5. TREŚCI NAUCZANIA

- Położenie Polski na tle mapy Europy
- Ukształtowanie powierzchni Polski a dzieje geologiczne
- Wysokie i niskie, stare i młode – góry Polski
- Krajobraz pojezierzy

- Lasy i wody jako bogactwo naturalne
- Morze Bałtyckie
- Ochrona środowiska w Polsce
- Rozmieszczenie ludności w Polsce
- Cechy demograficzne polskiego społeczeństwa
- Struktura narodowościowa i religijna ludności Polski
- Struktura zatrudnienia ludności. Problemy na rynku pracy
- Miasta Polski
- Energetyka w Polsce
- Rozwój przemysłu w Polsce
- Cechy polskiego rolnictwa
- Struktura polskiego transportu i perspektywy dalszego rozwoju
- Handel zagraniczny Polski
- Walory turystyczne Polski - od Bałtyku po Tatry
- Regiony turystyczne Polski
- Region pomorski – Pomorze Gdańskie (Wiślane)
- Region mazurski
- Region podlaski
- Region mazowiecki
- Region lubelski
- Region małopolski
- Region śląsko-sudecki
- Region wielkopolski i lubuski
- Moja podróż po Polsce

6. UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Po konsultacjach z nauczycielami geografii w polskich szkołach na obczyźnie poczyniliśmy założenie, że przedstawione w *Podstawie programowej* i w programie treści nauczania przeznaczone są na 30 spotkań/lekcji z przeznaczeniem na trzy lata nauki, zatem przewidujemy dziesięć spotkań/lekcji w roku szkolnym. Każda z proponowanych 30 kart programowych zawiera materiał, który można zrealizować na jednej lub kilku lekcjach. Możliwe jest też grupowanie materiału i treści z kilku kart programowych na jednej lekcji.

Dobór proponowanych treści i metod zależy przede wszystkim od warunków, w których przyjdzie pracować nauczycielowi geografii. Stąd każda karta programowa oprócz informacji o materiale, metodach pracy czy sposobach sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów, zawsze zawiera dział „zagadnienia”. Zamieszczone tam tematy lekcji umożliwiają wybór różnych ujęć, zgodnych z zainteresowaniami nauczyciela i możliwościami uczniów, pozwalają na przedstawianie treści oraz na ich omówienia z uczniami na rozmaite sposoby. Ostateczny kształt lekcji zawsze zależy od nauczyciela, a program można elastycznie dopasować do potrzeb danego środowiska. Elastyczność tej koncepcji wynika z układu kart programowych, czyli takiego zapisu treści programowych, który zawiera szczegółowe rozwiązania, ale też i nie przesądza o formie zajęć ani czasie ich trwania.

Zakładamy, że w grupie uczniów powyżej 14 roku życia, uczących się szkołach polskich poza krajem, powszechna jest znajomość języka polskiego na poziomie C. Możliwe jest, a nawet pod wieloma względami korzystne, choć niewątpliwie trudniejsze, posługiwanie się niniejszym programem w grupie uczniów o zróżnicowanej znajomości języka polskiego. Możliwa jest też realizacja tego programu w grupie o słabym stopniu znajomości języka polskiego, wtedy proponujemy używanie w warstwie narracyjnej i objaśniającej języka kraju zamieszkania.

Realizacja programu oparta jest na stosowaniu wielu metod, współcześnie sprawdzonych zarówno w szkolnictwie europejskim, jak i amerykańskim. W kartach programowych znalazły się wskazówki dotyczące użycia w danej sytuacji lekcyjnej wskazanej metody. Wyraźna jest przy tym preferencja dla tak zwanych metod kształcących oczekiwane umiejętności geograficzne i metod aktywizujących. Wymieńmy tu, bez dodatkowej charakterystyki, wobec powszechnej dostępności takich opisów, te najczęściej w programie przywoływane: pracę z mapą pod kierunkiem nauczyciela, burzę mózgow, debatę uczniowską, miniprojekty uczniowskie. Zalecamy, niezależnie od stosowanych metod, regularne korzystanie z dostępnych map i atlasów geograficznych Polski.

7. OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW. PO ZREALIZOWANIU PROGRAMU Z GEOGRAFII DLA GRUPY WIEKOWEJ POWYŻEJ 14 ROKU ŻYCIA

Uczeń w grupie wiekowej powyżej 14 roku życia, po zrealizowaniu programu:

- odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych,

- posługuje się planem, mapą topograficzną, turystyczną, samochodową Polski (m.in. orientuje mapę oraz identyfikuje obiekty geograficzne na mapie, planuje podróż do Polski i wycieczki po kraju),
- identyfikuje położenie i charakteryzuje odpowiadające sobie obiekty geograficzne na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych oraz mapach topograficznych Polski
- charakteryzuje na podstawie mapy położenie regionu pochodzenia swojej rodziny lub znanych mu rodzin w Polsce,
- opisuje podział administracyjny Polski; podaje nazwy i wskazuje na mapie wybrane województwa oraz ich stolice,
- charakteryzuje współczesną rzeźbę Polski i wyjaśnia przyczyny jej zróżnicowania
- podaje główne cechy klimatu Polski, uwzględniając czynniki je kształtujące; porównuje klimat Polski z warunkami klimatycznymi kraju zamieszkania,
- korzystając z mapy opisuje rozmieszczenie głównych zasobów naturalnych Polski,
- wyjaśnia i poprawnie stosuje podstawowe polskie pojęcia z zakresu demografii: przyrost naturalny, urodzenia i zgony, średnia długość życia,
- korzystając źródeł informacji określa liczbę ludności Polski, przyrost naturalny, strukturę płci, średnią długość życia w Polsce, porównuje z krajem zamieszkania,
- charakteryzuje, na podstawie map gęstości zaludnienia, zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i kraju zamieszkania oraz wyjaśnia te różnice, uwzględniając czynniki przyrodnicze, historyczne, ekonomiczne,
- podaje główne aktualne problemy rynku pracy w Polsce; porównuje te problemy z uwarunkowaniami rynku pracy w kraju zamieszkania,
- analizuje, porównuje, charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce; wyjaśnia przyczyny powstanie i rozwoju największych miast w Polsce,
- porównuje strukturę wykorzystania źródeł energii w Polsce i w kraju zamieszkania,
- wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w Polsce i w regionie pochodzenia oraz wskazuje najlepiej rozwijające się obecnie w Polsce gałęzie produkcji przemysłowej,
- charakteryzuje walory turystyczne Polski oraz opisuje obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości,
- opisuje na podstawie map zróżnicowanie gęstości i jakości sieci transportowej w Polsce i wyjaśnia jej wpływ na rozwój innych dziedzin działalności gospodarczej,
- wymienia formy ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce,

- wskazuje na mapie główne regiony geograficzne Polski,
- charakteryzuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze głównych regionów geograficznych Polski ze szczególnym uwzględnieniem regionu pochodzenia,
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki regionów geograficznych Polski oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi,
- przedstawia walory turystyczne wybranego regionu geograficznego ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych,
- projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych, tematycznych, ogólnogeograficznych i przekazów rodzinnych, podróz wzdłuż wybranej trasy w wybranym regionie, uwzględniając walory przyrodnicze i kulturowe,
- opisuje główne cechy położenia oraz środowiska przyrodniczego Bałtyku, charakteryzuje znaczenie gospodarcze Bałtyku oraz wyjaśnia przyczyny degradacji jego wód.

8. KARTY PROGRAMOWE (SCENARIUSZE)

1. Położenie Polski na tle mapy Europy

Cel ogólny:

Charakterystyka położenia geograficznego Polski. Cechy podziału administracyjnego.

Treści:

Naród, granice, współrzędne geograficzne, rozciągłość południkowa i równoleżnikowa, jednostki terytorialne - województwa, euroregiony.

Tematy (zagadnienia):

- Położenie matematyczno-geograficzne Polski.
- Granice i sąsiedzi Polski.
- Cechy położenia Polski, konsekwencje położenia w środku Europy.
- Rozmieszczenie euroregionów.
- Podział administracyjny Polski.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie współrzędnych geograficznych najbardziej wysuniętych punktów lądowych Polski, obliczenie rozciągłości południkowej i równoleżnikowej. Określenie położenia fizycznogeograficznego Polski (otaczające krainy geograficzne) i politycznego – praca z mapą.

- Porównanie wielkości terytorium Polski z innymi państwami, np. europejskimi – analiza map, danych statystycznych.
- Wskazanie konsekwencji politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych wynikających z położenia Polski – rozmowa.
- Rozmieszczenie euroregionów na granicy Polski i ich funkcjonowanie na wybranych przykładach – praca grupowa na podstawie różnych źródeł informacji geograficznych (Internet, tablice geograficzne, czasopisma).
- Przedstawienie podziału terytorialnego kraju – miniwykład.
- Charakterystyka porównawcza województw (położenie, wielkość, liczba ludności, gęstość zaludnienia) – analiza danych statystycznych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje na mapie i nazywa skrajnie położone punkty Polski i odczytuje ich współrzędne geograficzne,
- określa cechy położenia Polski i podaje konsekwencje tego położenia,
- wymienia województwa, wskazuje je na mapie,
- podaje cele działania wybranych euroregionów.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Podaj przykłady podziału administracyjnego w kraju zamieszkania i w kilku innych wybranych krajach świata.

2. Ukształtowanie powierzchni Polski a dzieje geologiczne

Cel ogólny:

Poznanie zróżnicowania rzeźby Polski i określenie przyczyn zróżnicowania.

Treści:

Ukształtowanie pionowe, pasowość rzeźby, krzywa hipsograficzna Polski, profil terenu, zlodowacenie, ruchy górotwórcze, procesy kształtujące rzeźbę.

Tematy (zagadnienia):

- Wydarzenia w rozwoju geologicznym Polski.
- Wpływ wydarzeń geologicznych na współczesną rzeźbę Polski.
- Cechy ukształtowania Polski – wysokość, pasowy układ krain.
- Krótka charakterystyka poszczególnych pasów rzeźby.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie najważniejszych wydarzeń w historii geologicznej Polski (ruchy górotwórcze, zlodowacenie) – miniwykład.
- Określenie cech ukształtowania Polski – praca z mapą, analiza krzywej hipsograficznej.
- Określenie wpływu czynników egzogenicznych i endogenicznych na modelowanie krajobrazu – rozmowa, zastosowanie ogólnej wiedzy geograficznej.
- Opisywanie ważniejszych cech ukształtowania poszczególnych pasów rzeźby – praca grupowa, analiza mapy fizycznej, fotografii, zdjęć lotniczych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia ważniejsze wydarzenia geologiczne Polski,
- podaje przykłady związków pomiędzy budową geologiczną a ukształtowaniem powierzchni (C),
- wskazuje na mapie i nazywa pasy rzeźby w Polsce (A),
- wyróżnia dominujące cechy ukształtowania terenu Polski i poszczególnych pasów rzeźby.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Narysuj profil terenu wzdłuż wybranego południka przechodzącego przez Polskę.

3. Wysokie i niskie, stare i młode – góry Polski

Cel ogólny:

Ukazanie bogactwa krajobrazu górskiego w Polsce. Charakterystyka rzeźby Polski – góry.

Treści:

Rodzaje gór, orogeneza, wiek gór, ruchy górotwórcze, typy gór, lodowce górskie, epoka lodowcowa, formy rzeźby, procesy egzogeniczne.

Tematy (zagadnienia):

- Zróznicowanie wysokości gór w Polsce: góry niskie, średnie i wysokie.
- Rozmieszczenie łańcuchów górskich na mapie.
- Zróznicowanie wieku gór.
- Formy rzeźby w wybranych pasmach górskich:
 - Tatry – góry młode, rzeźba wysokogórska, góry fałdowe, działalność lodowców górskich, formy akumulacyjne i erozyjne lodowca, formy wietrzenia fizycznego (Tatry Wysokie), formy krasowe (Tatry Zachodnie),

- Karkonosze – góry stare, średnie, góry zrębowe, formy polodowcowe, formy wietrzenia,
- Góry Świętokrzyskie – góry stare, niskie, fałdowe, formy krasowe, formy wietrzenia fizycznego.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Wyjaśnienie pojęć góry, podział gór, ruchy górotwórcze, przyczyny orogenez – miniwykład.
- Odszukanie pasm górskich, odczytanie wysokości gór, przebiegu pasma górskiego, wieku gór – praca z mapą fizyczną, mapami turystycznymi, mapą geologiczną.
- Scharakteryzowanie wybranych pasm górskich, ukazanie zróżnicowania form rzeźby, odniesienie do genezy, budowy geologicznej i czynników kształtujących rzeźbę – praca z mapą, analiza fotografii, filmu, rozmowa.
- Odszukanie opisów obszarów górskich w polskich tekstach literackich - praca z tekstem, rozmowa.
- Analiza ukształtowania terenu kraju imigracyjnego, porównanie krajobrazów górskich Polski i kraju imigracyjnego – burza mózgów.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- zna rozmieszczenie łańcuchów górskich w Polsce,
- wskazuje przykłady gór niskich, średnich i wysokich, młodych i starych,
- wymienia najwyższe szczyty pasm górskich,
- charakteryzuje krajobraz omawianych łańcuchów górskich (A), potrafi wskazywać zależności pomiędzy powstaniem, budową geologiczną, wydarzeniami geologicznymi a morfologią (C),
- porównuje krajobraz polskich gór z górami kraju imigracyjnego (jeżeli w kraju imigracyjnym są obszary górskie).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Dokonaj krótkiej charakterystyki (np. w formie tabeli) wybranego pasma górskiego (nieomawianego na zajęciach) według planu pracy na lekcji.

4. Krajobraz pojezierzy – co pozostawił lądolód?

Cel ogólny:

Charakterystyka polodowcowego krajobrazu polskich pojezierzy.

Treści:

Epoka lodowcowa (plejstocen), lądolód, zlodowacenie bałtyckie, wody polodowcowe, polodowcowe formy rzeźby, krajobraz młodoglacjalny, jeziorność.

Tematy (zagadnienia):

- Epoka lodowcowa na obszarze Polski, zasięg zlodowaceń.
- Formy rzeźby terenu powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu i wód fluwioglacjalnych – krajobraz młodoglacjalny.
- Rozmieszczenie form polodowcowych.
- Zróżnicowanie krajobrazu polodowcowego.
- Wykorzystanie turystyczne obszaru pojezierzy.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Wyjaśnienie pojęć związanych z lądolodem – miniwykład.
- Określanie zasięgu zlodowaceń, rozmieszczenia pojezierzy – czytanie mapy.
- Zróżnicowanie rzeźby polodowcowej – analiza map topograficznych, turystycznych.
- Charakteryzowanie poszczególnych form rzeźby polodowcowej – interpretacja map, fotografii - praca w grupach.
- Określanie turystycznych walorów przyrodniczych pojezierzy – rozmowa.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje na mapie Polski obszary mające rzeźbę polodowcową (A), przykłady charakterystycznych form polodowcowych (moren czołowych, sandrów, jezior rynnowych, morenowych),
- określa cechy poszczególnych form działalności lodowca i wód polodowcowych,
- wiąże cechy form polodowcowych z ich genezą (C), wskazuje przykłady podobnych krajobrazów na mapie Europy, świata,
- wymienia przykłady walorów krajobrazowych i turystycznych pojezierzy.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Ułożenie trasy jednodniowej wycieczki samochodowej, rowerowej po wybranym terenie pojezierza.

5. Klimat Polski**Cel ogólny:**

Poznanie cech klimatu i pogody na terenie Polski.

Treści:

Elementy klimatu i pogody, czynniki klimatotwórcze, strefa i typ klimatu, cechy przejściowości, klimat Polski a życie i działalność człowieka.

Tematy (zagadnienia):

- Różnica pojęć - pogoda i klimat.
- Czynniki klimatotwórcze wpływające na klimat.
- Cechy klimatu Polski.
- Klimat Polski a klimat kraju imigracyjnego.
- Wpływ cech klimatu Polski na życie i działalność człowieka.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Wyjaśnienie pojęć: pogoda, klimat, elementy pogody i klimatu, strefy klimatyczne i odmiany klimatu – miniwykład.
- Analiza czynników klimatotwórczych decydujących o cechach klimatu Polski: szerokość geograficzna, napływające masy powietrza, odległość od Atlantyku i Bałtyku, prądy morskie, rzeźba terenu, wysokość nad poziomem morza – praca z mapą, rozmowa.
- Charakterystyka poszczególnych elementów klimatu Polski: temperatura lipca, stycznia, rozkład amplitudy temperatury, wielkość i rozkład opadów, długość zalegania pokrywy śnieżnej, dominujące kierunki wiatru – czytanie map klimatycznych.
- Określenie cech klimatu Polski, ich regionalnego zróżnicowania wynikającego z przejściowej odmiany klimatu: pory roku, zmienność pogody, różnice klimatyczne między wschodnimi i zachodnimi regionami kraju – analiza map klimatycznych, rozmowa.
- Wskazanie konkretnych przykładów wpływu cech klimatu i pogody na życie i działalność człowieka w Polsce (np. w rolnictwie, turystyce, codziennym życiu) – praca w grupach.
- Porównanie warunków klimatycznych Polski i kraju imigracyjnego, wskazanie podobieństw i różnic – burza mózgów.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- czyta mapy klimatyczne Polski,
- ocenia wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na klimat Polski,
- podaje cechy klimatu Polski,

- wyjaśnia regionalne zróżnicowanie klimatu (C),
- podaje przykłady konsekwencji przejściowej odmiany klimatu,
- porównuje wybrane elementy klimatu Polski i kraju imigracyjnego (A), potrafi wskazać przyczyny różnic i podobieństw (C).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Tygodniowa obserwacja i zapis w postaci tabeli wybranych elementów pogody (temperatura, ciśnienie, opady, wiatr) w swoim miejscu zamieszkania oraz na terenie Polski (źródłem informacji może być Internet, kontakt z rodziną, telewizja). Analiza obserwacji meteorologicznych – wskazanie podobieństw i różnic.

6. Lasy i wody jako bogactwa naturalne

Cel ogólny:

Przedstawienie lasów i wód jako zasobów naturalnych Polski.

Treści:

Zbiorowiska leśne, rozmieszczenie lasów, wskaźnik lesistości, ochrona lasów, bilans wodny, nadwyżki i niedobory wody, zbiorniki retencyjne.

Tematy (zagadnienia):

- Skład gatunkowy lasów.
- Zróżnicowanie lesistości Polski.
- Gospodarka leśna i ochrona lasów w Polsce.
- Wielkość bilansu wodnego Polski.
- Obszary nadwyżek i deficytu wody.
- Gospodarka wodna Polski.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Charakterystyka zbiorowisk leśnych Polski, składu gatunkowego lasów – miniwykład.
- Określenie wskaźnika lesistości i wielkości zasobów wodnych w Polsce i w innych krajach – czytanie mapy tematycznej, analiza danych statystycznych.
- Rozmieszczenie puszczy, zbiorników retencyjnych – czytanie mapy fizycznej Polski.
- Wskazanie obszarów mających nadmiar i deficyt wody, określenie przyczyn - analiza porównawcza mapy fizycznej Polski, map klimatycznych i gospodarczych.
- Przykłady wykorzystania i ochrony zasobów leśnych i wodnych – praca w grupach, rozmowa.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje rozmieszczenie lasów w Polsce i wymienia typy zbiorowisk leśnych,
- podaje cechy gospodarki leśnej i wodnej Polski,
- na przykładach określa przyczyny niedoboru i nadwyżek wody,
- porównuje wielkość lesistości i zasobów wodnych Polski i wybranych państw.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wielkość zasobów leśnych Polski cechuje się dużym zróżnicowaniem regionalnym. Na dowolnych przykładach regionów lub województw podaj przyczyny zróżnicowania wskaźnika lesistości.

7. Surowce mineralne Polski

Cel ogólny:

Przedstawienie bogactwa zasobów mineralnych Polski.

Treści:

Podział surowców mineralnych, wydarzenia geologiczne, przemysł wydobywczy i przetwórczy, zagłębia surowcowe.

Tematy (zagadnienia):

- Podział zasobów naturalnych – energetyczne, hutnicze, chemiczne, mineralne.
- Rozmieszczenie surowców mineralnych na terenie Polski a dzieje geologiczne Polski.
- Eksploatacja surowców mineralnych.
- Wykorzystanie przemysłowe surowców w Polsce.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Charakterystyka surowców mineralnych, ich podział, geneza, okres powstania – miniwykład.
- Odczytywanie rozmieszczenia wybranych surowców mineralnych (okręgi przemysłowe, zagłębia) – węgiel kamienny i brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny, rudy miedzi, rudy cynku i ołowiu, sól, surowce skalne – analiza mapy gospodarczej i fizycznej Polski.
- Formułowanie wniosków dotyczących zróżnicowania i rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce – rozmowa.
- Określenie przykładów wykorzystania surowców mineralnych w gospodarce przemysłowej i życiu codziennym – mapa mentalna.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia ważne surowce mineralne Polski (A),
- wskazuje miejsca eksploatacji wybranych surowców mineralnych,
- wyjaśnia genezę surowców mineralnych, okres powstania w powiązaniu z wydarzeniami geologicznymi Polski (C),
- podaje przykłady zastosowania surowców mineralnych.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Porównaj zasoby surowców mineralnych Polski i kraju zamieszkania.

8. Morze Bałtyckie

Cel ogólny:

Pokazanie cech środowiska przyrodniczego i znaczenia gospodarczego Morza Bałtyckiego.

Treści:

Typy mórz, morze wewnątrzkontynentalne, elementy brzegu morskiego, typy wybrzeży Bałtyku, właściwości fizyko-chemiczne Bałtyku, wykorzystanie morza.

Tematy (zagadnienia):

- Położenie geograficzne Bałtyku.
- Wiek i geneza Morza Bałtyckiego.
- Właściwości fizyczne i chemiczne Bałtyku (temperatura, ruchy wody, zasolenie).
- Wykorzystywanie Bałtyku – turystyka, rybołówstwo, szlak transportowy, przemysł.
- Zanieczyszczenie Bałtyku.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia geograficznego Morza Bałtyckiego: współrzędne geograficzne, rozciągłość południkowa i równoleżnikowa, cieśniny, zatoki, wyspy, państwa nadbałtyckie – czytanie mapy fizycznej.
- Wyjaśnienie genezy Bałtyku, przedstawienie etapów tworzenia się morza – miniwykład.
- Określenie cech fizycznych Bałtyku, porównanie południowej i północnej części morza (temperatura, zmiany w ciągu roku, okresy zlodzenia, ruchy wody morskiej) – czytanie mapy fizycznej i klimatycznej.
- Określenie cech chemicznych Bałtyku, analiza czynników decydujących o zasoleniu morza – czytanie mapy, rozmowa.

- Przedstawienie typów wybrzeży na Bałtyku, zwrócenie szczególnej uwagi na polskie wybrzeże Bałtyku – miniwykład.
- Charakterystyka funkcji Bałtyku, wykorzystanie Bałtyku przez Polskę – burza mózgów.
- Określenie przyczyn zanieczyszczenia morza i podanie propozycji działań zmierzających do poprawy stanu wód – analiza danych statystycznych, rozmowa.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- określa położenie Bałtyku na mapie świata i Europy, wskazuje i poprawnie wymawia nazwy cieśnin, wysp, zatok (A),
- opisuje powstanie Bałtyku uwzględniając polodowcową genezę,
- wskazuje cechy Bałtyku (A) i określa ich przyczyny (C),
- podaje przykłady działalności gospodarczej w Polsce związane z dostępem do Bałtyku,
- wskazuje na przykłady działań Polski i innych krajów nadbałtyckich zmierzających do poprawy stanu wód morza (C).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Porównanie w formie tabeli położenia i cech fizyczno-chemicznych Bałtyku z innym, dowolnie wybranym, morzem.

9. Ochrona środowiska w Polsce

Cel ogólny:

Zapoznanie z formami ochrony przyrody w Polsce. Charakterystyka parków narodowych.

Treści:

Parki narodowe, parki krajobrazowe, przyroda ożywiona i nieożywiona, obszary Natura 2000, Rezerваты Biosfery, stan prawny ochrony przyrody.

Tematy (zagadnienia):

- Stan środowiska przyrodniczego Polski – problemy ekologiczne, obszary klęski ekologicznej.
- Formy ochrony przyrody w Polsce.
- Rozmieszczenie i walory przyrodnicze parków narodowych.
- Rozmieszczenie i walory obiektów wpisanych na Listę Rezerwatów Biosfery.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie stanu środowiska w Polsce i obecnie zachodzących korzystnych zmian – miniwykład.
- Określenie przyczyn klęski ekologicznej na wybranych obszarach – analiza porównawcza map obszarów ekologicznego zagrożenia i map gospodarczych.
- Zapoznanie z formami ochrony przyrody w Polsce – analiza fragmentów Konstytucji, Ustawy o Ochronie Środowiska i wybranych konwencji międzynarodowych.
- Rozmieszczenie parków narodowych w Polsce (w pasie pobraży, pojezierzy, nizin środkowopolskich, wyżyn, w Karpatach i Sudetach) i obiektów zaliczonych do Rezerwatów Biosfery UNESCO w Polsce – praca z mapą tematyczną (ochrona przyrody w Polsce).
- Charakterystyka walorów przyrodniczych i pozaprzyrodniczych parków narodowych – praca w grupach, analiza map turystycznych, fotografii, filmu DVD.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia formy ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego Polski,
- zna nazwy parków narodowych i ich rozmieszczenie na mapie Polski (A),
- podaje walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wybranych parków narodowych Polski,
- wymienia i wskazuje na mapie obiekty wpisane do Rezerwatów Biosfery,
- na przykładach wskazuje przyczyny klęski ekologicznej (C).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Zapoznaj się z danymi statystycznymi i oceń wielkość obszarów chronionych w Polsce i w innych krajach, np. europejskich.

10. Rozmieszczenie ludności w Polsce

Cel ogólny:

Charakteryzowanie zróżnicowania rozmieszczenia ludności Polski z uwzględnieniem czynników przyrodniczych, historycznych i ekonomicznych.

Treści:

Gęstość zaludnienia, wyludnianie, migracje, uprzemysłowienie, ekumena, bariery osadnictwa, urbanizacja i osadnictwo.

Tematy (zagadnienia):

- Regionalne zróżnicowanie wskaźnika gęstości zaludnienia.

- Uwarunkowania przyrodnicze nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce – przyrodnicze czynniki sprzyjające rozwojowi osadnictwa, bariery osadnictwa.
- Czynniki pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce – czynniki historyczne, ekonomiczne, ruchy migracyjne.
- Kierunki migracji wewnętrznych.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określanie wielkości gęstości zaludnienia (średniej dla Polski, według województw) – analiza map ludności i danych statystycznych.
- Wskazywanie czynników przyrodniczych decydujących o zróżnicowaniu gęstości zaludnienia – ranking diamentowy.
- Objaśnianie wpływu czynników pozaprzyrodniczych na gęstość zaludnienia Polski – miniwykład, interpretacja porównawcza map gęstości zaludnienia i map gospodarczych.
- Porównanie gęstości zaludnienia Polski z krajem zamieszkania – analiza danych statystycznych w postaci tabelarycznej i graficznej.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje obszary o najmniejszej i największej gęstości zaludnienia (A),
- na podstawie danych statystycznych oblicza gęstość zaludnienia w różnych regionach Polski,
- formułuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce,
- precyzuje czynniki decydujące o regionalnym zróżnicowaniu wskaźnika gęstości zaludnienia (C),
- wskazuje na mapie kierunki migracji wewnętrznych w Polsce w okresie powojennym, zna ich przyczyny i konsekwencje.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wschodnie regiony Polski, tzw. ściana wschodnia, ulegają wyludnianiu. Napisz krótką notatkę dotyczącą przyczyn i skutków depopulacji (wyludniania) w Polsce.

11. Cechy demograficzne polskiego społeczeństwa

Cel ogólny:

Poznanie sytuacji demograficznej Polski.

Treści:

Przyrost naturalny, stopa urodzeń, stopa zgonów, przyrost rzeczywisty, średnia długość życia, struktura płci i wieku, wyż demograficzny, niż demograficzny.

Tematy (zagadnienia):

- Terminy demograficzne w polskiej demografii.
- Zmiana przyrostu naturalnego polskiego społeczeństwa od okresu powojennego – niż (powojenny, obecny) i wyż demograficzny (kompensacyjny, echo wyżu kompensacyjnego).
- Czynniki decydujące o zmianach stopy urodzeń i zgonów na przestrzeni ostatnich 60 lat.
- Cechy demograficzne współczesnego społeczeństwa polskiego – stopa urodzeń, stopa zgonów, wielkość przyrostu naturalnego, rzeczywistego, średnia długość życia, struktura płci i wieku.
- Wpływ przemian gospodarczych na współczesną sytuację demograficzną.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Wyjaśnienie pojęć demograficznych obowiązujących w nazewnictwie demograficznym Polski – miniwykład.
- Wyjaśnienie zmian współczynnika przyrostu naturalnego od końca II wojny światowej – rozmowa.
- Odczytywanie wartości wskaźników demograficznych – odczytywanie danych statystycznych, map demograficznych – praca własna.
- Określenie cech demograficznych polskiego społeczeństwa – analiza i interpretacja danych statystycznych, praca grupowa.
- Określenie przyczyn obecnej sytuacji demograficznej – burza mózgów.
- Porównanie cech struktury i wieku płci społeczeństwa Polski i kraju imigracyjnego – interpretacja piramid wieku.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wyjaśnia i poprawnie stosuje podstawowe polskie terminy z zakresu demografii (A),
- graficznie przedstawia zmiany przyrostu naturalnego w ostatnich 60 latach,
- wskazuje przyczyny niżów i wyżów demograficznych,
- wskazuje cechy demograficzne współczesnego społeczeństwa polskiego,
- wiąże zmiany w sytuacji demograficznej Polski z przemianami społeczno-gospodarczymi (C).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Zestawienie, w formie tabeli, wybranych cech demograficznych społeczeństwa polskiego i kraju imigracyjnego – dokonanie porównania, czyli wskazanie podobieństw i różnic.

12. Struktura narodowościowa i religijna ludności Polski

Cel ogólny:

Poznanie struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski.

Treści:

Naród, mniejszość narodowościowa, język mniejszości narodowej, wyznanie mniejszości narodowych.

Tematy (zagadnienia):

- Struktura narodowościowa i wyznaniowa ludności II i III Rzeczypospolitej.
- Rozmieszczenie mniejszości narodowych w Polsce – ludność niemiecka, białoruska, ukraińska, łemkowska, litewska, tatarska, słowacka.
- Charakterystyka grup mniejszościowych – liczebność, historia, tradycja, kultura.
- Zróżnicowanie religijne ludności Polski. Wyznania mniejszości narodowych.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce – analiza mapy tematycznej.
- Określenie przyczyn rozmieszczenia grup mniejszościowych w Polsce – miniwykład.
- Charakterystyka poszczególnych mniejszości narodowych – praca w grupach i prezentacja na podstawie analizy wcześniej zgromadzonych fotografii, pamiątek rodzinnych, innych źródeł informacji geograficznych (np. Internet).
- Charakterystyka struktury wyznaniowej – rozmowa, analiza danych statystycznych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia najważniejsze mniejszości narodowe na terenie Polski i wskazuje rejony ich zamieszkania,
- zna przyczyny rozmieszczenia grup mniejszościowych w Polsce,
- opisuje kulturę i tradycję wybranych mniejszości,
- zna strukturę wyznaniową ludności Polski.

Sposób ich sprawdzenia:

Praca domowa:

Oceń, czy jednolitość narodowościowa i religijna jest korzystna dla rozwoju gospodarczego i kulturowego Polski.

13. Struktura zatrudnienia ludności. Problemy na rynku pracy.

Cel ogólny:

Zrozumienie cech struktury zatrudnienia ludności polskiej, przedstawienie aktualnej sytuacji na rynku pracy.

Treści:

Działy gospodarki, ludność aktywna zawodowo, wiek produkcyjny, stopa bezrobocia, typy bezrobocia, przyczyny i konsekwencje bezrobocia.

Tematy (zagadnienia):

- Struktura zatrudnienia i jej zmiany na przestrzeni kilkudziesięciu lat.
- Zróżnicowanie stopy bezrobocia według województw, przyczyny bezrobocia.
- Problemy na rynku pracy.
- Struktura zatrudnienia i bezrobocie w Polsce na tle innych państw.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie podziału gospodarki na sektory, zagadnień związanych z bezrobociem – miniwykład.
- Zróżnicowanie zatrudnienia w sektorach gospodarki, wielkość stopy bezrobocia w województwach Polski – analiza i interpretacja danych statystycznych.
- Wskazanie przyczyn bezrobocia w Polsce i regionalnego zróżnicowania – burza mózgów.
- Określenie aktualnych problemów na rynku pracy (szara strefa, niedostosowanie wykształcenia, liczebność grupy aktywnej zawodowo) i wskazanie przyczyn istniejących problemów – dyskusja.
- Porównanie struktury zatrudnienia Polski i kraju imigracyjnego – analiza porównawcza danych statystycznych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- rozumie terminy związane z rynkiem pracy (A) i potrafi je zdefiniować (C),
- charakteryzuje strukturę zatrudnienia społeczeństwa polskiego,
- wskazuje wielkość stopy bezrobocia i przyczyny bezrobocia w Polsce,
- podaje przykłady współczesnych problemów na rynku pracy w Polsce,

- wskazuje podobieństwa i różnice w strukturze zatrudnienia Polski i kraju zamieszkania.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Na podstawie źródeł statystycznych wykonaj diagram przedstawiający zróżnicowanie poziomu wykształcenia ludności Polski.

14. Miasta Polski

Cel ogólny:

Poznanie sieci osadniczej Polski.

Treści:

Urbanizacja, deaglomeracja, dezurbanizacja, wskaźnik urbanizacji, czynniki miastotwórcze, funkcje miast, aglomeracja.

Tematy (zagadnienia):

- Charakterystyka faz urbanizacji, dezurbanizacja.
- Wielkość i rozmieszczenie miast Polski.
- Zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji.
- Czynniki miastotwórcze, funkcje wybranych miast.
- Współczesne zmiany procesów urbanizacyjnych w Polsce.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie cech poszczególnych faz urbanizacji – miniwykład.
- Odczytanie wielkości miast (duże, małe, średnie) – analiza danych statystycznych.
- Przedstawienie rozmieszczenia miast w Polsce, regionalnego zróżnicowania wskaźnika urbanizacji, rozwoju aglomeracji monocentrycznych i konurbacji – czytanie mapy fizycznej, map tematycznych.
- Porównanie czynników miastotwórczych i funkcji miast na wybranych przykładach – interpretacja położenia miasta, analiza map, fotografii.
- Określenie współczesnych zmian procesów urbanizacyjnych (dezurbanizacja, deaglomeracja, funkcje miast) – miniwykład, rozmowa.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- zna największe miasta Polski, potrafi wskazać ich położenie na mapie (A),
- charakteryzuje rozmieszczenie miast,
- wskazuje przyczyny nierównomiernej wartości wskaźnika urbanizacji (C),

- porównuje wybrane miasta (czynniki miastotwórcze, przyczyny powstania, funkcje),
- podaje przykłady zmian zachodzących na obszarze miast.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej dokonaj charakterystyki wybranego miasta Polski (nieomawianego na zajęciach) – powstanie, rozwój, wielkość, funkcje, zabudowa.

15. Energetyka w Polsce

Cel ogólny:

Zapoznanie z zagadnieniami dotyczącymi stanu i problematyki polskiej energetyki.

Treści:

Surowce energetyczne, typy elektrowni, wielkość produkcji energii, struktura produkcji energii, elektrownie ciepłone, energia alternatywna.

Tematy (zagadnienia):

- Energetyczne surowce odnawialne i nieodnawialne w Polsce.
- Rozmieszczenie głównych elektrowni.
- Struktura produkcji energii według typów elektrowni.
- Regionalne zróżnicowanie wielkości produkcji energii.
- Struktura wykorzystania źródeł energetycznych w kraju zamieszkania.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Wskazanie na mapie rozmieszczenia surowców energetycznych – czytanie mapy.
- Podanie przykładów największych polskich elektrowni oraz elektrowni wykorzystujących źródła alternatywne – praca z mapą (mapy gospodarcze).
- Określenie struktury produkcji energii według typów źródeł energetycznych i porównanie z krajem imigracyjnym – analiza danych statystycznych.
- Przedstawienie zalet i wad polskiej energetyki – rozmowa.
- Wyjaśnienie regionalnego zróżnicowania wielkości produkcji energii (przyczyny, skutki) – rozmowa.
- Określenie problemów polskiej energetyki – metaplan.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje na mapie miejsca występowania i eksploatacji surowców energetycznych,

- wyjaśnia rozmieszczenie głównych elektrowni w Polsce, potrafi wskazać czynniki lokalizacji (C),
- opisuje strukturę wykorzystania źródeł energii (A) i porównuje ją ze strukturą w kraju zamieszkania (C),
- określa problemy energetyczne Polski i podaje przykłady działań zmierzających do rozwiązania problemów (C).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Napisz notatkę na temat wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Polsce (źródła alternatywne, ograniczenia dotyczące ich wykorzystania, przykłady obszarów).

16. Rozwój przemysłu w Polsce

Cel ogólny:

Przedstawienie zmian zachodzących w sektorze przemysłowym Polski

Treści:

Czynniki lokalizacji przemysłu, surowce mineralne, okręgi przemysłowe, syndrom przemysłu ciężkiego, transformacja ustrojowo-gospodarcza, restrukturyzacja przemysłu, prywatyzacja i reprivatyzacja przemysłu.

Tematy (zagadnienia):

- Rozwój przemysłu w Polsce w okresie międzywojennym i w czasie PRL.
- Przemiany przemysłowe w okresie transformacji – struktura własności, struktura wielkości, struktura gałęziowa.
- Czynniki lokalizacji okręgów przemysłowych – czynniki przyrodnicze (baza surowcowa, baza energetyczna) i pozaprzyrodnicze (rynek zbytu, siła robocza, polityka państwa). Struktura gałęziowa okręgów przemysłowych.
- Kierunki przemian w okręgach przemysłowych – restrukturyzacja, prywatyzacja, parki technologiczne. Najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłu i gałęzie tracące znaczenie.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie cech gospodarki przemysłowej do 1990 roku – miniwykład.
- Określenie zmian zachodzących w przemyśle Polski – dyskusja.
- Wskazanie czynników lokalizacji okręgów przemysłowych – analiza porównawcza mapy fizycznej i gospodarczej.

- Charakterystyka struktury gałęziowej okręgów przemysłowych i jej zmian na wybranych przykładach – czytanie mapy gospodarczej, analiza tekstów prasowych, rozmowa.
- Przedstawienie pozytywnych i negatywnych konsekwencji przemian w przemyśle – drzewo decyzyjne.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje okręgi przemysłowe na mapie Polski (A),
- określa czynniki, które wpłynęły na rozmieszczenie i rozwój okręgów przemysłowych,
- zna główne kierunki zmian w przemyśle Polski,
- wymienia społeczne i gospodarcze skutki (pozytywne i negatywne) wprowadzenia gospodarki rynkowej w przemyśle (C),
- wskazuje najlepiej rozwijające się gałęzie przemysłu w Polsce.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wymień po 2 okręgi przemysłowe Polski, których znaczenie w ostatnich latach wzrosło i zmalało. Określ przyczyny zmian.

17. Cechy polskiego rolnictwa

Cel ogólny:

Poznanie struktury produkcji rolniczej.

Treści:

Uwarunkowanie przyrodnicze polityki rolnej państwa, chów zwierząt, rośliny alimentacyjne, przemysłowe, rolnictwo polski w UE, struktura agrarna.

Tematy (zagadnienia):

- Uwarunkowanie rozwoju rolnictwa na terenie Polski – użytkowanie gruntów, czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze.
- Uprawa roślin i chów zwierząt.
- Współczesne problemy polskiego rolnictwa.
- Problemy rolnicze Polski na tle innych państw, np. krajów europejskich.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych warunkujących rozwój rolnictwa – miniwykład, czytanie map klimatycznych i tematycznych.

- Określenie sytuacji polskiego rolnictwa – jak jest, jak powinno być, co zrobić – metaplan.
- Wskazywanie uprawianych roślin i hodowlanych zwierząt – rozmowa, czytanie map rolniczych, analizowanie danych statystycznych.
- Porównywanie produktów rolnictwa Polski i wybranych państw, w tym kraju imigracyjnego – analiza map, rozmowa.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia główne uprawiane rośliny i hodowane zwierzęta na terytorium Polski (A),
- wiąże wielkość powierzchni upraw z warunkami przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi (C),
- wymienia ważne produkty polskiego rolnictwa znane na rynkach europejskich i światowych,
- podaje wady i zalety polskiego rolnictwa.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Porównaj strukturę użytkowania ziemi w Polsce i w kraju zamieszkania. Wskaż przyczyny podobieństw i różnic.

18. Struktura polskiego transportu i perspektywy dalszego rozwoju

Cel ogólny:

Poznanie cech sieci transportowej w Polsce.

Treści:

Rodzaje transportu, parametry transportu (gęstość, długość), szlaki transportowe, zagospodarowanie transportowe, zmiany w ruchu transportowym.

Tematy (zagadnienia):

- Stopień rozwoju poszczególnych rodzajów transportu.
- Wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu w odniesieniu do polskiej rzeczywistości.
- Zróżnicowanie gęstości i jakości sieci transportowej.
- Czynniki i konsekwencje zmian w ruchu transportowym Polski po roku 1990.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie aktualnego stanu polskiego transportu (transport samochodowy, kolejowy, morski, śródlądowy, rurociągowy, lotniczy) – miniwykład.

- Określenie pozytywnych i negatywnych konsekwencji rozwoju poszczególnych rodzajów transportu w Polsce – praca w grupach.
- Porównanie zagospodarowania transportowego regionów Polski (np. województw) – analiza długości, gęstości, dostępności sieci transportowej na podstawie danych statystycznych i map tematycznych.
- Analiza rozmieszczenia szlaków transportowych w Polsce – czytanie mapy tematycznej.
- Określenie struktury przewozów ładunku według rodzajów transportu – praca z rocznikiem statystycznym.
- Określenie zmian w transporcie związanych z transformacją gospodarczą i wpływu transportu na inne dziedziny działalności gospodarczej – burza mózgów.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje na mapie główne szlaki drogowe, kolejowe i wodne w Polsce,
- zna negatywny wpływ komunikacji na środowisko, rozumie konieczność rozwoju ekologicznych rodzajów transportu w Polsce,
- wskazuje wady i zalety różnych rodzajów transportu w odniesieniu do terytorium Polski,
- ocenia stan transportu w Polsce, nakreśla perspektywy dalszego rozwoju

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wykonaj diagramy słupkowe porównujące gęstość sieci kolejowej i drogowej Polski, kraju zamieszkania i 5 dowolnie wybranych państw.

19. Handel zagraniczny Polski

Cel ogólny:

Poznanie stopnia rozwoju wymiany towarowej Polski.

Treści:

Bilans handlu zagranicznego, obroty handlu zagranicznego, eksport i import towarów, struktura towarowa handlu, kierunki geograficzne handlu.

Tematy (zagadnienia):

- Czynniki wpływające na wielkość wymiany towarowej.
- Partnerzy handlowi Polski.
- Obecność Polski w organizacjach gospodarczych.

- Struktura towarowa handlu zagranicznego Polski.
- Zmiany w handlu międzynarodowym związane z transformacją gospodarczą.
- Wielkość eksportu i importu Polski na tle innych państw.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Zdefiniowanie pojęć dotyczących wymiany handlowej – miniwykład.
- Określenie głównych partnerów handlowych Polski, wielkości eksportu i importu, obrotów handlowych – czytanie danych statystycznych.
- Charakterystyka grup towarów, które Polska eksportuje i importuje – analiza danych statystycznych, rozmowa.
- Wyjaśnienie zmian zachodzących w kierunkach geograficznych handlu zagranicznego – burza mózgów.
- Porównanie struktury towarowej i wielkości obrotów handlowych Polski i kraju zamieszkania (wskazanie podobieństw i różnic) – interpretacja danych statystycznych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia najważniejszych partnerów handlowych Polski (A) i określa przyczyny zmian struktury kierunkowej z uwzględnieniem obecności Polski w międzynarodowych organizacjach gospodarczych (C),
- wyjaśnia przyczyny ujemnego salda handlu zagranicznego Polski,
- podaje przykłady zmian zachodzących w wymianie handlowej Polski,
- wskazuje główne towary eksportowe Polski.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wymień w punktach czynniki wpływające korzystnie i niekorzystnie na rozwój handlu zagranicznego Polski.

20. Walory turystyczne Polski - od Bałtyku po Tatry

Cel ogólny:

Poznanie bogactwa walorów turystycznych Polski.

Treści:

Walory turystyczne, pomniki historii, zabytki architektury, walory przyrodnicze, Lista Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Tematy (zagadnienia):

- Podział walorów turystycznych – przyrodnicze, kulturowe, historyczne, krajobrazowe, wypoczynkowe.
- Charakterystyka walorów przyrodniczych Polski w poszczególnych pasach rzeźby – pobraża, pojezierza, wyżyny, góry.
- Obiekty będące pomnikami historii na terenie Polski.
- Obiekty wpisane na Listę Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.
- Ocena zagospodarowania turystycznego Polski.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie walorów przyrodniczych, architektonicznych, pomników historii – miniwykład wzbogacony o zdjęcia, film DVD.
- Określenie walorów obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO – krótkie prezentacje uczniów dotyczące wcześniej wybranych obiektów.
- Rozmieszczenie na mapie omawianych obiektów przyrodniczych i pozaprzyrodniczych – czytanie mapy.
- Charakteryzowanie zagospodarowania turystycznego Polski, zróżnicowania regionalnego rozwoju infrastruktury turystycznej – rozmowa, wymiana doświadczeń z podróży do Polski.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze na obszarze Polski (A)
- dokonuje krótkiej charakterystyki obiektów turystycznych,
- odnosi się do wydarzeń historycznych (C),
- wyjaśnia zmiany zachodzące w ruchu turystycznym w ostatnich latach na terenie Polski.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wybierz jeden obiekt uznany za pomnik historii i przedstaw jego historię.

21. Regiony turystyczne Polski

Cel ogólny:

Poznanie walorów przyrodniczych i kulturowych wybranych regionów Polski.

Treści:

Walory turystyczne, regiony turystyczne, krainy geograficzne, rozwój turystyki, zagospodarowanie turystyczne.

Tematy (zagadnienia):

- Walory turystyczne Polski – przyrodnicze, pozaprzyrodnicze.
- Wybrane regiony turystyczne w Polsce:
 - Pobrzeże Bałtyku,
 - Pojezierze Mazurskie,
 - Wyżyna Krakowsko-Częstochowska,
 - Karkonosze,
 - Tatry i Podhale,
 - Pieniny i Gorce,
 - Bieszczady.
- Walory turystyczne regionów Polski.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie kryterium regionu turystycznego, walorów turystycznych, podział walorów (przyrodnicze, kulturowe) – pogadanka.
- Zgromadzenie materiałów dotyczący regionów turystycznych Polski (mapy turystyczne, przewodniki, fotografie, filmy), przygotowanie krótkiego wystąpienia dotyczącego walorów przydzielonego regionu – praca w grupie.
- Prezentacja walorów turystycznych regionu – przedstawiciel grupy.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wymienia i wskazuje na mapie główne regiony turystyczne Polski (A),
- wymienia przykłady walorów przyrodniczych i pozaprzyrodniczych Polski,
- podaje walory turystyczne ważniejszych regionów Polski, ocenia te walory, które w największym stopniu decydują o rozwoju turystyki w Polsce.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wykonanie posteru obrazującego walory turystyczne wybranego regionu Polski.

22. Region pomorski – Pomorze Gdańskie (Wiślane)

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego Pomorza Gdańskiego z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar.

Treści:

Delta rzeki, krajobraz pojezierzy, niziny nadmorskie, mierzeje, depresje, Trójmiasto, obiekty turystyczne.

Tematy (zagadnienia):

- Położenie regionu, podział na krainy geograficzne.
- Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego:
 - delty Wisły, depresje – Żuławy Wiślane,
 - krajobraz polodowcowy (młodoglacjalny – Pojezierze Kaszubskie),
 - działalność morza – Mierzeja Helska, klify,
 - sieć rzeczna,
 - budowa geologiczna.
- Wykorzystanie regionu przez człowieka:
 - dzieje historyczne – szlak bursztynowy,
 - działalność człowieka związana z nadmorskimi położeniem i obszarem delty (handel, rybołówstwo, rolnictwo),
 - rozwój sieci osadniczej – konurbacja Trójmiejska,
 - funkcje dużych miast,
 - regiony turystyczne (Malbork, Gdańsk, Sopot, Półwysep Helski, jeziora kaszubskie).

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Wyznaczanie granic regionu Pomorza Gdańskiego, podział na krainy geograficzne - czytanie mapy fizycznej Polski.
- Charakterystyka krajobrazu Pomorza Gdańskiego (Mierzeja Helska, Pojezierze Kaszubskie, Żuławy Wiślane), czynniki i procesy rzeźbotwórcze – praca w grupach, analiza mapy fizycznej, mapy turystycznej, fotografii.
- Opisywanie społecznej i gospodarczej działalności człowieka – osadnictwo, rolnictwo, przemysł, handel, turystyka – burza mózgów lub mapa mentalna.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje na mapie krainy regionu Pomorza Gdańskiego,
- opisuje cechy krajobrazu poszczególnych krain geograficznych, wyróżniając je spośród innych,
- podaje przykłady działalności człowieka związane z specyficznymi cechami regionu.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Pomorze Gdańskie zamieszkane jest przez ludność kaszubską. Na podstawie różnych źródeł informacji krótko scharakteryzuj tę grupę etniczną.

23. Region mazurski

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego regionu mazurskiego z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar.

Treści:

Działalność lądolodu, krajobraz młodoglacialny, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich, działalność gospodarcza człowieka, tereny chronione, zielone płuca Polski, turystyka.

Tematy (zagadnienia):

- Cechy środowiska przyrodniczego – krajobraz młodoglacialny – polodowcowy.
- Sieć hydrograficzna – jeziora polodowcowe, sieć rzeczna, kanały.
- Cechy klimatu – polski biegun zimna (temperatura I, VII, opady, długość okresu wegetacji, grubość pokrywy śnieżnej).
- Współczesna działalność człowieka – turystyka.
- Formy ochrony przyrody i rozmieszczenie obszarów chronionych (parki narodowe, krajobrazowe, Rezerваты Biosfery, Natura 2000).

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Charakterystyka form ukształtowania terenu – praca z mapą fizyczną Polski, mapą turystyczną, wykorzystanie wiedzy dotyczącej działalności lądolodu.
- Określenie zróżnicowania zasobów wodnych w regionie mazurskim, obiekty naturalne (jeziora, rzeki) i antropogeniczne (kanały) - czytanie mapy turystycznej.
- Charakterystyka cech klimatu – czytanie map klimatycznych, porównanie z innymi regionami.
- Przedstawienie współczesnej działalności społecznej i gospodarczej człowieka, wskazanie warunków sprzyjających i niesprzyjających (osadnictwo, rolnictwo, przemysł, turystyka) – burza mózgów.
- Rozmieszczenie obszarów chronionych, porównanie wielkości obszarów chronionych regionu mazurskiego z innymi regionami Polski – czytanie mapy, analiza danych statystycznych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- charakteryzuje krajobraz polodowcowy Pojezierza Mazurskiego,
- wymienia walory turystyczne regionu,
- wymienia dziedziny działalności gospodarczej człowieka w regionie, określa przyczyny ich rozwoju,
- wyjaśnia znaczenie terminu „zielone płuca Polski”.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Zaproponuj trasę spływu kajakowego dowolnej części regionu mazurskiego. Opisz jej przebieg, uwzględniając cechy krajobrazu przyrodniczego i antropogenicznego.

24. Region podlaski

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego Niziny Podlaskiej z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar spośród innych.

Treści:

Krajobraz staroglacjalny, meandrowanie rzek, puszcze, parki narodowe, depopulacja, różnorodność wyznaniowa, mniejszości narodowe.

Tematy (zagadnienia):

- Charakterystyka sieci rzecznej (charakter rzek), rozmieszczenie obszarów bagiennych.
- Charakterystyka zbiorowisk roślinnych:
 - leśne (Puszcza Białowieska),
 - terenów podmokłych (Kotlina Biebrzy, Kotlina Narwi).
- Pograniczny charakter Podlasia – mniejszości narodowe i wyznaniowe (Białorusini, Ukraińcy, Tatarzy).
- Cechy sieci osadniczej – gęstość zaludnienia, wskaźnik urbanizacji, wyludnianie.
- Rozmieszczenie obszarów chronionych.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia regionu, wskazanie cech wyróżniających Podlasie od regionów sąsiednich, rozmieszczenie parków narodowych – analiza mapy fizycznej.
- Określenie cech stosunków wodnych – czytanie mapy fizycznej.
- Charakteryzowanie typów zbiorowisk roślinnych – miniwykład.
- Przedstawienie i wyjaśnienie cech osadnictwa (miasta, ich wielkość, gęstość zaludnienia), analiza danych statystycznych, rozmowa.

- Określenie przyczyn zróżnicowania narodowościowego i wyznaniowego wschodniej części Podlasia – miniwykład.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje region podlaski na mapie,
- charakteryzuje cechy środowiska przyrodniczego,
- wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące teren pogranicza i podaje ich przykłady obecności w życiu Podlasia,
- wymienia parki narodowe i wyjaśnia przyczyny ich utworzenia.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Region Podlasia zamieszkiwany jest przez ludność pochodzenia białoruskiego, ukraińskiego i tatarskiego. Na podstawie dostępnych źródeł informacji geograficznej wyszukaj i zapisz przykłady zabytków architektury związanych z tymi mniejszościami.

25. Region mazowiecki

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego regionu mazowieckiego z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar spośród innych.

Treści:

Niziny polskie, wody subartezyjskie, aglomeracja warszawska, obszary rolnicze, miejski okrąg przemysłowy.

Tematy (zagadnienia):

- Położenie i podział regionu mazowieckiego.
- Charakterystyka elementów środowiska przyrodniczego:
 - ukształtowanie powierzchni,
 - stosunki wodne,
 - budowa geologiczna,
 - gleby i roślinność.
- Charakterystyka sieci osadniczej – gęstość zaludnienia, wskaźnik urbanizacji, funkcje miast.
- Działalność gospodarcza człowieka – rozwój rolnictwa, przemysłu i usług.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia na mapie Polski regionu mazowieckiego, dokonanie podziału na krainy geograficzne – czytanie mapy fizycznej.
- Przedstawienie cech środowiska przyrodniczego – czytanie mapy fizycznej, topograficznej, map tematycznych.
- Omówienie zróżnicowania rozmieszczenia ludności, charakteru sieci osadniczej (obszary wiejskie i miejskie) – analiza porównawcza map gęstości zaludnienia i mapy fizycznej, rozmowa.
- Wskazywanie i wyjaśnianie przyczyn różnorodnego charakteru działalności człowieka w regionie mazowieckim (przemysł i usługi aglomeracji warszawskiej, rolnictwo terenów otaczających) – dyskusja.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje region na mapie, określa jego granice geograficzne,
- podaje główne cechy środowiska przyrodniczego,
- wymienia duże miasta, określa funkcje wybranych miast,
- wyjaśnia różnice w sieci osadniczej i charakterze działalności człowieka na terenach wiejskich i miejskich regionu.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Większość regionu mazowieckiego ma charakter rolniczy. Wymień przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa w tym regionie.

26. Region lubelski

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego regionu lubelskiego z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar spośród innych

Treści:

Region rolniczy, przemysł spożywczy, pokrywy lessowe, czarnoziemy, jeziora krasowe, walory turystyczne.

Tematy (zagadnienia):

- Zróżnicowanie krajobrazowe Lubelszczyzny:
 - Polesie Lubelskie,
 - Wyżyna Lubelska,
 - Rostocze.

- Osadnictwo regionu lubelskiego. Cechy demograficzne ludności.
- Uwarunkowania przyrodnicze działalności gospodarczej człowieka w regionie lubelskim:
 - rolnictwo (pokrywy lessowe, żyzne gleby),
 - przemysł (region rolniczy),
 - turystyka (jeziora krasowe, formy na pokrywie lessowej).
- Architektoniczne i historyczne walory turystyczne (osadnictwo pogranicza, Zamość, Kazimierz Dolny, Lublin, Nałęczów, Kozłówka).

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia i podziału regionu lubelskiego na mapie – czytanie mapy fizycznej.
- Charakterystyka elementów środowiska przyrodniczego wyróżniającego region lubelski – analiza map turystycznych, fizycznej i tematycznych z zakresu geografii fizycznej, praca w grupach.
- Wskazanie cech ludności regionu lubelskiego – analiza danych statystycznych.
- Przedstawienie charakteru działalności gospodarczej człowieka na podstawie sprzyjających cech środowiska przyrodniczego - analiza porównawcza mapy fizycznej i gospodarczej.
- Charakterystyka atrakcji turystycznych regionu – miniwykład urozmaicony filmem DVD, zdjęciami itp.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- wskazuje region lubelski na mapie i wydziela w jego obrębie krainy geograficzne,
- wymienia charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego,
- podaje przykłady atrakcji turystycznych,
- analizuje działalność człowieka w powiązaniu ze środowiskiem przyrodniczym.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Dokonaj porównania długości i gęstości szlaków drogowych i kolejowych regionu lubelskiego i śląskiego. Wskaż przyczyny różnic.

27. Region małopolski

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego regionu małopolskiego z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar.

Treści:

Krainy geograficzne, formy krasowe, działalność przemysłowa, ośrodki pielgrzymkowe, góry niskie, gołoborza, wyżyny, pokrywy lessowe, surowce mineralne.

Tematy (zagadnienia):

- Położenie i podział Wyżyny Małopolskiej.
- Cechy środowiska przyrodniczego krain regionu małopolskiego:
 - Wyżyna Krakowsko-Częstochowska (wyżyna węglanowa),
 - Niecka Nidziańska,
 - Wyżyna Kielecko-Sandomierska (krajobraz Gór Świętokrzyskich, krajobraz lessowy),
 - Kotlina Sandomierska.
- Życie i działalność człowieka w regionie małopolskim:
 - zróżnicowanie gęstości zaludnienia,
 - duże miasta i ich funkcje,
 - działalność rolnicza (w oparciu o żyzne gleby),
 - działalność przemysłowa (w oparciu o lokalną bazę surowcową),
 - działalność turystyczna.
- Walory turystyczne regionu małopolskiego (Szlak Orlich Gniazd, Sandomierz, Kraków, Częstochowa, Góry Świętokrzyskie, Wieliczka, zabytkowe kopalnie krzemienia, żelaza), parki narodowe.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia na mapie Polski regionu małopolskiego i krain geograficznych wchodzących w jego skład – czytanie mapy fizycznej.
- Wskazywanie cech środowiska przyrodniczego wyróżniającego poszczególne krainy regionu – miejsca turystyczne, miejsca geologiczne.
- Przedstawienie zróżnicowania i występowania surowców mineralnych regionu małopolskiego jako czynnika lokalizacji gałęzi przemysłu (mineralny, hutniczy, chemiczny) – czytanie mapy surowców mineralnych, porównanie z mapą gospodarczą.
- Wyjaśnienie przyczyn zróżnicowania wskaźnika urbanizacji i gęstość zaludnienia – analiza danych statystycznych, rozmowa.

- Charakterystyka obiektów turystycznych, przyrodniczych i pozaprzyrodniczych – miniwykład, analiza miejsc turystycznych, film DVD.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- podaje przykłady różnorodnej działalności człowieka w regionie małopolskim
- wymienia wspólne dla całego regionu elementy środowiska przyrodniczego i pozaprzyrodniczego,
- wymienia i wskazuje na mapie duże miasta regionu,
- określa walory turystyczne, przyrodnicze, kulturowe, historyczne.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Porównaj krajobraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej. Wskaż wspólne i różniące cechy krajobrazu.

28. Region śląsko-sudecki

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego regionu śląsko-sudeckiego z wyszczególnieniem cech wyróżniających dany obszar spośród innych.

Treści:

Góry zrębowe, surowce mineralne, przemysł górniczy, okręgi przemysłowe, konurbacja.

Tematy (zagadnienia):

- Podział na krainy geograficzne – Sudety, Przedgórze Sudeckie, Nizina Śląska, Wyżyna Lubelska.
- Zróżnicowanie górskiego krajobrazu Sudetów:
 - budowa geologiczna, góry zrębowe,
 - formy rzeźby, formy polodowcowe,
 - wody mineralne,
 - surowce mineralne,
 - parki narodowe i obiekty turystyczne.
- Rolniczo-przemysłowy charakter Niziny Śląskiej i Przedgórza Sudeckiego:
 - typ rolnictwa,
 - wrocławski okręg przemysłowy typu miejskiego,
 - przemysł Legnicko-Głogowskiego Zagłębia Węglowego.
- Cechy przemysłowego rejonu Wyżyny Śląskiej:

- górnictwo węgla kamiennego i rud cynku i ołowiu,
- przemysł ciężki,
- restrukturyzacja Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP),
- aglomeracja górnośląska (konurbacja).

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia, podziału regionu – czytanie mapy fizycznej.
- Przedstawienie cech środowiska przyrodniczego i walorów turystycznych Sudetów – analiza mapy turystycznej, map tematycznych.
- Wyjaśnienie wpływu cech środowiska przyrodniczego na rozwój rolnictwa i przemysłu Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckie – interpretacja porównawcza map gospodarczych i map fizycznych (klimatycznej, glebowej, utworów powierzchniowych).
- Historia rozwoju GOP w okresie PRL, zmiany w okręgu związane z transformacją gospodarczą – miniwykład.
- Określenie cech demograficznych i osadnictwa GOP – analiza map zaludnienia, danych statystycznych.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- określa położenie regionu, wymienia i wskazuje na mapie krainy geograficzne (A),
- porównuje rozwój i cechy przemysłu na Nizinie Śląskiej i na Wyżynie Śląskiej,
- podaje społeczne pozytywne i negatywne konsekwencje zmian zachodzących w GOP (C),
- charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego Sudetów i Niziny Śląskiej.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wyjątkowym elementem krajobrazu Wyżyny Śląskiej jest Pustynia Błędowska. Na podstawie źródeł informacji geograficznej wyjaśnij jej genezę.

29. Region wielkopolski i lubuski

Cel ogólny:

Charakterystyka środowiska geograficznego Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej z uwzględnieniem cech wyróżniających dany obszar.

Treści:

Surowce mineralne, równoleżnikowy układ sieci rzecznej, cień opadowy, atrakcje turystyczne, wysoka kultura rolna.

Tematy (zagadnienia):

- Charakterystyka środowiska przyrodniczego – położenie, ukształtowanie terenu, sieć rzeczna klimat, pokrywa glebowa, surowce mineralne.
- Charakterystyka wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego jako wyniku wielkopolskiego modelu gospodarczego XVIII i XIX wieku oraz konkurencji gospodarczej między ludnością polską a pruską w okresie rozbiorowym.
- Atrakcje turystyczne regionu związane z początkiem państwowości polskiej (Poznań, Gniezno, Lednica).
- Walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze regionu (Biskupin, Wielkopolski Park Narodowy).

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Określenie położenia i podziału regionu na mapie Polski – czytanie mapy fizycznej Polski.
- Charakteryzowanie elementów środowiska przyrodniczego wyróżniających region spośród pozostałych – analiza porównawcza fizycznych map tematycznych, praca w grupach.
- Przedstawienie przyczyn bogactwa gospodarczego Wielkopolski – miniwykład.
- Określenie różnorodnych funkcji miast Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej, wskazanie elementów, cech wyróżniających poszczególne miasta – analiza map tematycznych, rozmowa, analiza fotografii.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- podaje przyczyny wysokiego poziomu rozwoju Wielkopolski,
- wymienia walory turystyczne związane ze środowiskiem przyrodniczym oraz historią Polski,
- nazywa i wskazuje na mapie miasta regionu (A) oraz podaje cechy wyróżniające miasta (C).

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Wymień gałęzie przemysłu Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej oparte na lokalnych zasobach naturalnych.

30. Moja podróż po Polsce

Cel ogólny:

Stworzenie projektu i opisanie kilkudniowej podróży po Polsce.

Treści:

Krainy geograficzne, atrakcje turystyczne, źródła informacji geograficznej, środki transportu, zagospodarowanie turystyczne.

Tematy (zagadnienia):

- Wybór regionu podróży, określenie celu, czasu trwania i środka transportu.
- Zebranie materiałów źródłowych.
- Wykonanie projektu trasy podróży.

Proponowane metody pracy i procedury osiągnięcia celów:

- Przedstawienie celów realizacji projektu – pogadanka.
- Analiza zebranych materiałów źródłowych – przewodników, przekazów rodzinnych, map turystycznych, ogólnogeograficznych – praca indywidualna.
- Stworzenie planu podróży według ustalonych zasad (np. wybór miejsca początku i końca podróży, czas trwania, środek transportu, podział trasy na każdy dzień, miejsca noclegowe, miejsca godne zatrzymania) – rozmowa, praca indywidualna.
- Opisanie podróży po Polsce – praca indywidualna.

Osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- korzysta ze źródeł informacji geograficznych,
- czyta mapy tematyczne, turystyczne,
- opisuje trasę swojej podróży, uwzględniając walory przyrodnicze i kulturowe.

Sposób ich sprawdzenia:

Ocena pracy domowej:

Prezentacja przewodników, map turystycznych, ogólnogeograficznych o wybranym regionie Polski.

Przedstawienie planu podróży według ustalonych zasad (np. wybór miejsca początku i końca podróży, czas trwania, środek transportu, podział trasy na każdy dzień, miejsca noclegowe, miejsca godne zatrzymania).